

VINKKIVITTOSET

28 / 100

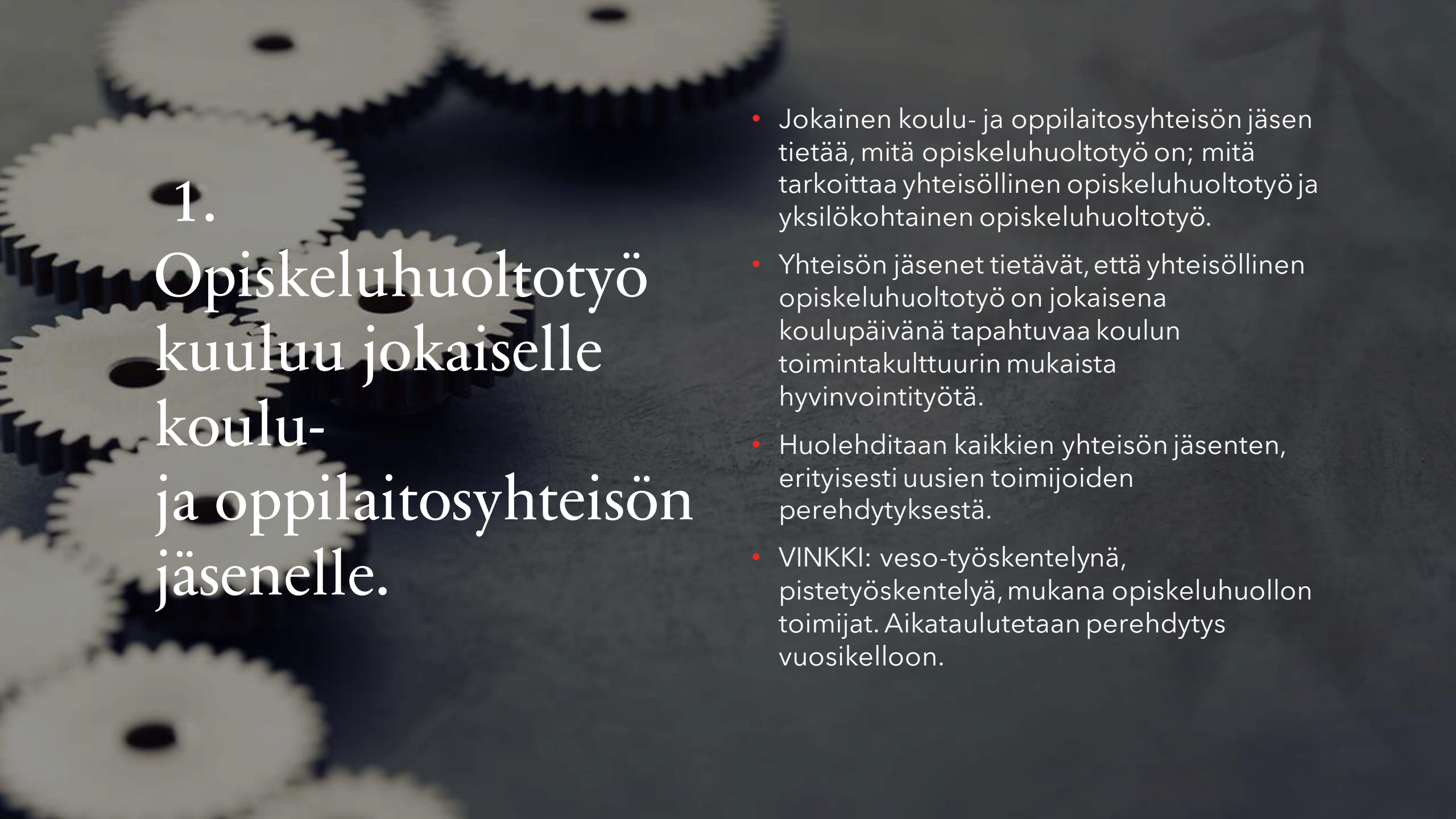
Yhteisöllisen
opiskeluhoitotyön hyvät
käytännöt

Kuopion kaupungin
perusopetuksessa ja lukio-
opetuksessa

Yhteisöllisen opiskeluhoitotyön
kehittämishanke

Maaliskuu 2024

1. Opiskeluhuoltotyö kuuluu jokaiselle koulu- ja oppilaitosyhteisön jäsenelle.

- Jokainen koulu- ja oppilaitosyhteisön jäsen tietää, mitä opiskeluhuoltotyö on; mitä tarkoittaa yhteisöllinen opiskeluhuoltotyö ja yksilökohtainen opiskeluhuoltotyö.
- Yhteisön jäsenet tietävät, että yhteisöllinen opiskeluhuoltotyö on jokaisena koulupäivänä tapahtuvaa koulun toimintakulttuurin mukaista hyvinvointityötä.
- Huolehditaan kaikkien yhteisön jäsenten, erityisesti uusien toimijoiden perehdytyksestä.
- VINKKI: veso-työskentelyä, pistetyöskentelyä, mukana opiskeluhuollon toimijat. Aikataulutetaan perehdytys vuosikelloon.

2.

Opiskeluhoitosuunnitelman käyttö

- Koulun ja oppilaitoksen yhteisöllinen opiskeluhoitotyö noudattaa opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaa.
- VINKKI: opiskeluhoitosuunnitelman käsittely henkilöstökokouksessa, mukana opiskeluhoollon toimijat, learning cafe -menetelmällä, nostoja suunnitelmasta: "mitä tämä tarkoittaa meidän koulussa?"

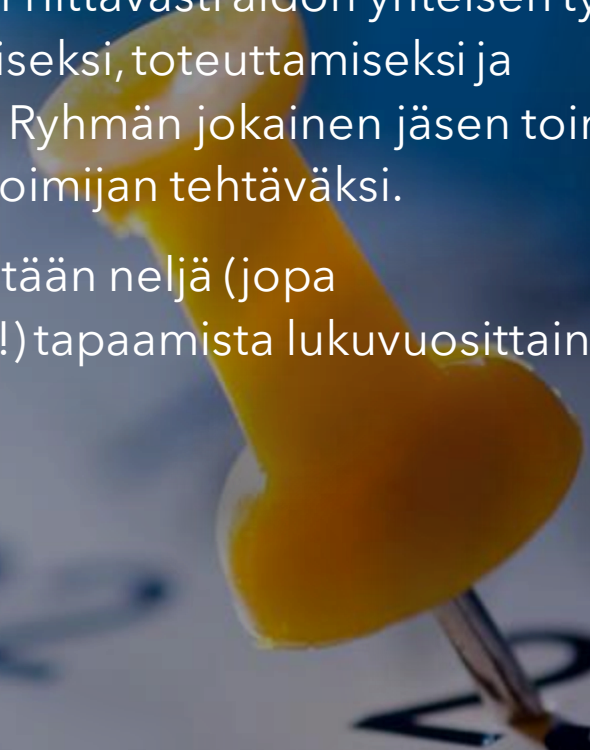
3. Yhteisöllisen opiskeluhuollon vuosikello

- Yhteisölliselle opiskeluhuoltotyölle tehdään koulun tai oppilaitoksen omaan toimintakulttuuriin pohjautuva vuosikello, joka toimii arkisena työkaluna yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä. Vuosikelloa muokataan lukuvuoden aikana. Yhteisöllisen opiskeluhuollon vuosikellon työstäminen kouluittain on normi, ohjeistus tulee mm. Esi- ja perusopetuksen opiskeluhuoltosuunnitelmasta
- VINKKI: vuosikelloa työstetään yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän kanssa ja jalkautetaan koko koulun / oppilaitoksen henkilöstölle, henkilöstön ideat lisätään vuosikelloon. Työskentelyssä voidaan käyttää tukena Yhteisöllisen opiskeluhuoltohankkeen koulutusmateriaaleja vuosikellotyöskentelystä. Vuosikelloon voidaan lisätä mm. hankkeiden anti - Tunne- ja vuorovaikutustaitohanke, Turvataitohanke, Meijän lukio hanke sekä koulun/oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa tehtävä hyvinvointityö.

4. ArkiOHR - työskentely (perusopetus)

- ArkiOHR -työskentely osana yhteisöllistä opiskeluhuoltotyötä. Työskentelyn sisältö on suunniteltu yhdessä yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän kanssa ja muu henkilöstö on perehdytetty työskentelyyn.
- VINKKI: ArkiOHR-työskentelyssä toteutetaan luokka-/ryhmäkohtaiset hyvinvointikyselyt, joiden pohjalta käydään keskustelua arkiOHR-tapaamisessa. Keskustelua käydään ilmiötasolla. Tapaamisessa pohditaan tukitoimien tarve luokalle/ryhmälle, tukitoimien toteutus sekä tukitoimien vaikuttavuuden arviointi.

5. Riittävä määrä tapaamisia työskentelyn tukena

- Yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän tapaamisia on riittävästi aidon yhteisen työn suunnittelemiseksi, toteuttamiseksi ja arvioimiseksi. Ryhmän jokainen jäsen toimii, ei jää yhden toimijan tehtäväksi.
 - VINKKI: vähintään neljä (jopa kuukausittain!) tapaamista lukuvuosittain.
-

6. Toimijoiden selkeät roolit

- Yhteisöllisen opiskeluhuollon toimijoiden roolit ovat selkeät.
- VINKKI: Yhteinen keskustelu kaikkien toimijoiden kanssa, myös opettajat - "mitä me pidämme tärkeänä opiskeluhuollossa meidän koulussamme, miten minä toimijana kannan korteni kekoon."
- VINKKI: Hankeyhteistyö roolien avaustyössä.

7. Toimijoiden aktiivisuus

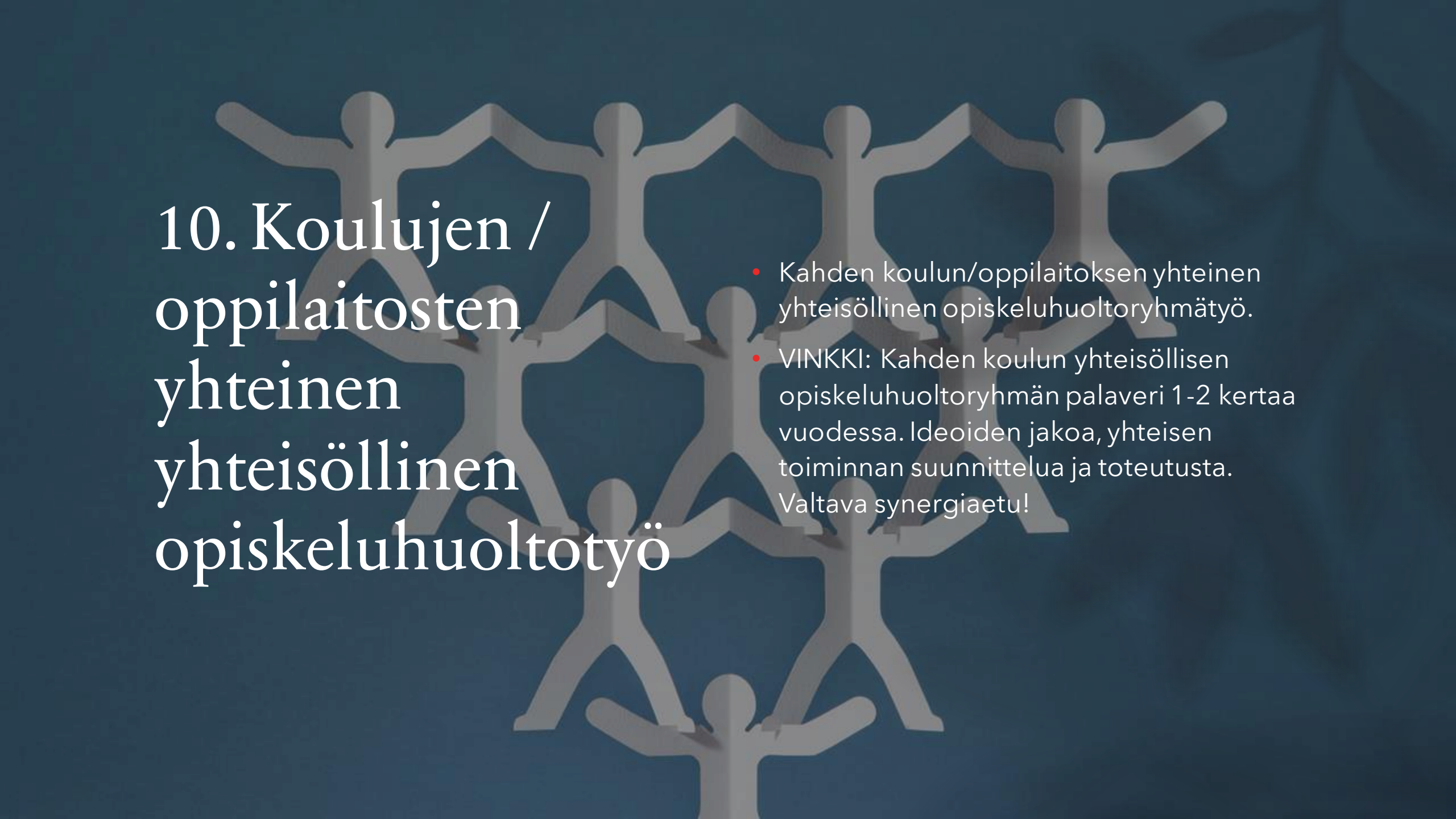
- Opiskeluhoitoryhmän jäsenet ovat aktiivisesti mukana yhteisöllisen opiskeluhoitotyön palavereissa, työn suunnittelussa, toteutuksessa sekä arvioinnissa.
- VINKKI: ryhmän jäsenet pitävät työtä ensisijaisena ja tärkeänä.

8. Tiedottaminen

- Yhteisöllisestä opiskeluhuoltotyöstä tiedotetaan (ja työhön perehdytetään) aktiivisesti koulun sisällä (henkilöstö, oppilaat/opiskelijat, vanhempainyhdistys, huoltajat) sekä tarvittavilta osin koulun yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön yhteistyökumppaneita (esim. nuorisotyö, seurakunta, kirjasto).
- VINKKI: keskustelut luokissa, luokkakokoukset, oppilas- ja opiskelijakuntavierailut, henkilöstökokoukset, vesot, tiimit, sähköiset viestintäkanavat, huoltajien illat, teemapäivät

9. Palaverikäytännöt

- Yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän palaverikäytännöt ovat selkeät ja ne on käyty ryhmässä yhdessä läpi.
- VINKKI: esimerkiksi näistä on sovittu: Ryhmän koollekutsuja on määritelty tai ryhmän kokoontumiset on jo suunniteltu vuosikelloon. Koollekutsuja toimittaa kokouksen asialistan osallistujille etukäteen tai kokouksen asialista on yhdessä päätetty vuosikellossa. Kokousten ajankohdat sovitaan lukuvuoden alussa tai edellisen lukuvuoden lopussa. Kokouksista kirjataan muistio. Muistio talletetaan sovittuun paikkaan. Muistiot eivät sisällä salassapidettävää tietoa. Muistion kirjaaja on sovittu etukäteen.

10. Koulujen / oppilaitosten yhteinen yhteisöllinen opiskeluhoitotyö

- Kahden koulun/oppilaitoksen yhteinen yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmätyö.
- VINKKI: Kahden koulun yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän palaveri 1-2 kertaa vuodessa. Ideoiden jakoa, yhteisen toiminnan suunnittelua ja toteutusta. Valtava synergiaetu!

11. Yksilökohtainen opiskeluhooltotyö

- Opiskeluhooltoryhmällä on yksilökohtaisen opiskeluhoollon koordinointiin liittyviä tehtäviä. Ryhmässä ei kuitenkaan käsitellä yksittäisen oppilaan tai opiskelijan opiskeluhoollollisia tai pedagogisia asioita.
- Opiskeluhooltoryhmän yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon liittyviä tehtäviä ovat esimerkiksi:
 - Yksilökohtaisen opiskeluhooltoryhmän työskentelyn ohjeistaminen ja siitä tiedottaminen koulussa / oppilaitoksessa
 - Opiskeluhoollon palvelujen yhteistyökäytänteistä sopiminen ja niistä tiedottaminen
 - Opiskeluhooltopalvelujen saatavuuden ja asiakaslähtöisyyden seuraaminen ja varmistaminen
 - Alueellisista yhteistyökäytänteistä sopiminen ja/tai käytännöistä ja hoitoketjuista tiedottaminen opiskeluhooltoon osallistuville
 - Ovatko opiskeluhooltopalvelut oppilaille/opiskelijoille tuttuja ja helposti saatavilla
 - Onko palvelujen toiminta oppilas-/opiskelijälähtöistä
- **VINKKI:** Käytänteet ja mm. tarvittava lomakkeisto on käyty yhdessä koulun/oppilaitoksen henkilöstön kanssa läpi. Kaikilla on tieto siitä, mitkä sovitut käytänteet ovat. Esim. yhdessä oph-henkilöstön kanssa henkilöstökokouksessa keskustelua ja käytännön harjoituksia – huolen puheeksiotto, lomakkeiden kirjaamisharjoituksia.

A flock of white birds, possibly egrets or herons, is shown in flight against a plain, light grey background. The birds are captured in various stages of their wing strokes, with some wings fully extended and others partially folded. The overall composition is clean and minimalist, focusing on the movement and form of the birds.

12. Yksilökohtaisen opiskeluhuoltoryhmätyön seuranta

- Yksilökohtaisen opiskeluhuoltoryhmän työskentely on prosessi, jossa seurantatyöllä on iso merkitys. Seurantatyöllä ehkäistään pulmien uudelleen syntymistä. Seurantaa tehdään riittävän monta kertaa.
- VINKKI: Yksilökohtaisen opiskeluhuoltoryhmän lomakkeisto tukee seurantatyötä.

13. Yksilökohtaiset huoli-ilmoitukset

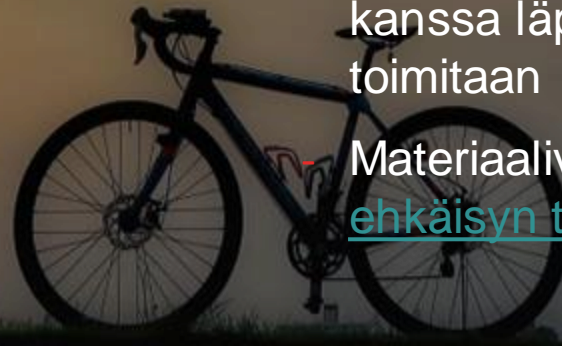
- Erilaisiin huoli-ilmoituksiin liittyvien käytänteiden (yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen ilmoittamiseksi, lastensuojeluilmoitus, rikosilmoitus) läpikäynti.
- **VINKKI:** Yhdessä oph-henkilöstön kanssa henkilöstökokouksessa keskustelua ja käytännön harjoituksia – huolen puheeksiotto, lomakkeisiin tutustumista.

14. Kiusaaminen, häirintä ja väkivalta

- Koulukohtaisen opiskeluhoitoryhmän tehtävinä yhteisöllisessä opiskeluhoitossa ovat esimerkiksi:
 - Ehkäisevän työn toimintatavoista sopiminen
 - Kirjallisten suunnitelmien valmistelu ja päivittäminen
 - Toimintatavoista ja suunnitelmista tiedottaminen (THL)
- Oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä sopii kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisyn ja vähentämisen toimintatavoista yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä.
- > mukana oppilaat, opiskelijat, hoitajat
- VINKKI: Koulun/oppilaitoksen opiskeluhoitoryhmä varmistaa, että koulussa/oppilaitoksessa huolehditaan kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan:
 - Ennaltaehkäisystä
 - Tunnistamisen keinoista
 - Puuttumisen keinoista
 - Seurannan järjestelyistä
 - Jälkihuolenpidon keinoista

15. Kiusaaminen, häirintä ja väkivalta - ennaltaehkäisy

- Sidoksissa koulun / oppilaitoksen toimintakulttuuriin: miten meidän koulussa / oppilaitoksessa ennaltaehkäistään (mm. järjestyssäännöt, satsaaminen välituntitoimintaan)
- Henkilöstöllä on tieto toimintatavoista
- Turvataidot; mm. tietoisuus siitä, miten suojella itseä, miten auttaa kaveria
- Tunne- ja vuorovaikutustaidot; mm. jatkuva ryhmäyttäminen
- Oppilaiden, opiskelijoiden ja huoltajien infot
- Yhteistyö muiden tahojen kanssa mm. koulunuorisotyö / nuorisotyö
- VINKKI: ennaltaehkäisyn menetelmät on käyty koulun/oppilaitoksen henkilöstön kanssa läpi - henkilöstöllä on tieto, miten toimitaan
- Materiaalivinkki: [Pohjois-Savon kiusaamisen ehkäisyn työryhmä](#) -> Yksi hetki

16. Kiusaaminen, häirintä ja väkivalta - tunnistaminen

- Sinä voit olla se, joka tunnistaa ja puuttuu
- Aikuisten kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan vastaisilla asenteilla on merkitys
- Oppilas- ja opiskelijatuntemus - tunnista oppilaan tai opiskelijan muuttunut käytös
- Oppilaita, opiskelijoita ja huoltajia kannustetaan kertomaan tilanteista
- Selkeät ja kaikilla tiedossa olevat puuttumisen keinot - "lapset ja nuoret kertovat kiusaamisesta paremmin, kun he voivat luottaa siihen, että kiusaamiseen puututaan tasapuolisesti ja tehokkaasti (OPH)"
- Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan riskitilanteet ja -paikat on huomioitu (välitunnit, ruokailut, siirtymät)
- Kyselyt, kartoitukset, sosiogrammit
- Koulun tai oppilaitoksen osallisuusryhmien hyödyntäminen
- VINKKI: Koulussa/oppilaitoksessa kartoitetaan säännöllisesti kiusaamisen tilannetta sekä kehitetään matalan kynnyksen mahdollisuuksia, joissa oppilaat/opiskelijat ja huoltajat voivat tuoda esille tilanteita

17. Kiusaaminen, häirintä ja väkivalta - puuttuminen

- Kouluilla on velvollisuus puuttua, vastuu turvallisuudesta
- Kaikilla on tieto toimintatavoista, esim. näyttöön perustuvat mallit, kuten KiVa, Verso, Resto
- Kirjaaminen
- Opetuksessa otetaan käyttöön uusia keinoja:
 - o opetusryhmä jaetaan pienempiin ryhmiin
 - o oppilaiden/opiskelijoiden yksilökohtaiset tukitoimet
 - o henkilöstön lisääminen opetusryhmiin ja muulle ajalle
 - o käyttäytymisen kehittymistä huomioidaan positiivisesti kannustaen
- Ryhmätason toimet
- Huomioidaan myös huoltajien tarvitsema tuki
- Kurinpitokeinot ja turvaamistoimet koulun suunnitelman mukaisesti
- Tarvittaessa ohjaus opiskeluhoitopalveluihin
- Kun koulun/oppilaitoksen omat toimet eivät riitä, otetaan rinnalle koulun ulkopuolisia tahoja, kuten sovittelutoimisto, sosiaalihuolto, poliisi
- Tarvittaessa huoli-ilmoitus sosiaalihuoltoon, lastensuojeluilmoitus, rikosilmoitus

18. Kiusaaminen, häirintä ja väkivalta - seuranta

- Riittävä määrä seurantatapaamisia; riittääkö yksi seuranta?
- Huolehditaan, ettei ilmiö toistu tai muuta muotoaan
- Ulkopuoliset tahot tarvittaessa mukana
- Kirjaaminen

19. Kiusaaminen, häirintä ja väkivalta - jälkihuolenpito

- Tunne ei loppu, vaikka toiminta (kiusaaminen) saadaan loppumaan
- Jatkumo seurantaan, n. kk kuluttua onnistuneiden seurantojen jälkeen, lyhyt keskustelu koulussa esim. valmiin lomakkeen avulla
- Ryhmämuotoinen tuki koulussa, esim. MLL:n selviydytään kiusaamisesta –mallin mukaisesti
- Luokkatyöskentely (jatkuvana: turva-, tunne- ja vuorovaikutustaidot, ryhmäyttäminen)
- Yksilökohtainen opiskeluhuoltotyö
- Koulun ulkopuoliset tukitahot

20. Kuinka puuttua huolestuttavaan ilmiöön yhteisöllisen opiskeluhuollon keinoin

- Koulukohtainen opiskeluhooltoryhmä on koulun "kodinturvajoukko", ensisijainen toimija huoli-ilmiöissä!
- Huolestuttavan ilmiön tarkastelu monialaisesti, keskiössä innovointi
- Yhteinen pohdinta mahdollisimman varhain huolen tunnistamisen jälkeen
- Koulun ulkopuolisen tuen tarpeen tarkastelu
- Opiskeluhooltoryhmä koordinoi ilmiöön puuttumisen, työnjaon ja seurannan sekä arvioinnin

21. Yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön teemoja

Vieressä yhdenlainen check-lista, mitä yhteisöllinen opiskeluhuoltotyö pitää sisällään. Lista toimii vuosikellotyöskentelyn tukena.

VINKKI: yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä sovitaan, mitä teemaa kehitetään. Osa teemoista näkyy arjessa lähes koko ajan. Osa teemoista tarvitsee kehittämistä. Kehittämistyöhön kannattaa valita vain muutama teema / lukuvuosi.

Yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön teemoja, ns. check-lista

- Tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitojen edistäminen (ml. jatkuva ryhmäytys ja työrauhasiat)
- Mielenterveyden edistäminen
- Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisy ja niihin puuttuminen
- Opintojen etenemisen edistäminen
- Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen
- Päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- Koulutyön ja opintojen järjestäminen hyvinvointia tukevasti
- Nivelvaihtetyöskentely
- Opiskelijoiden osallisuuden vahvistaminen
- Koulun/oppilaitoksen osallisuusryhmien toiminta
- Terveyttä ja hyvinvointia edistävien elintapojen tukeminen
- Terveystarkastukset
- Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus, edistäminen ja tarkastaminen
- Tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus
- Koulun ulkopuolisten, tarvittavien tahojen hyödyntäminen
- Huoltajien osallisuuden vahvistaminen
- Koulun kriisityö
- Kyselyt ja kartoitukset – kyselyn luonti, toteutus, tiedon työstäminen ja toimenpiteet, seuranta
- Yksilökohtaisen opiskeluhuoltotyön käytänteistä sopiminen ja tiedottaminen
- Koulun opiskeluhuoltotyön kokonaisuuden arviointi

22. Koulun tai oppilaitoksen kriisityö

- Kriisityöhön tulee varautua ennakkoon.
- Kriisisuunnitelma tulee olla ajantasainen ja toimiva.
- Kriisisuunnitelman sisällöstä tulee tiedottaa tarvittavia tahoja.
- Kriisityöryhmään kuuluvien tulee tietää siitä, että he kuuluvat kriisiryhmään sekä siitä, mikä on heidän tehtävänsä kriisin hetkellä.
- VINKKI: Koulun tai oppilaitoksen kriisiryhmä kokoontuu vähintään kerran vuodessa. Tuolloin käydään läpi kriisisuunnitelma, kriisiryhmän kokoonpano, tehtävät kriisin hetkellä sekä kriisistä tiedottamisen tavat ja se, kuka tiedottaa.

23. Ennaltaehkäisevä päihdetyö koulussa tai oppilaitoksessa

- Opiskeluhoitosuunnitelma ohjaa
- Koulu- ja oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä suunnittelee, ohjaa ja arvioi ennaltaehkäisevää päihdetyötä koulussa ja oppilaitoksessa
- VINKKI: Ennaltaehkäisevä päihdetyö sijoitetaan opiskeluhoiton vuosikellon teemaksi.
- VINKKI: Yhdessä opetushenkilöstön kanssa sovitaan tarvittavat ennaltaehkäisevän päihdetyön toimet koko lukuvuodelle. Valmista materiaalia on paljon.
- VINKKI: Ennaltaehkäisevä päihdetyö koulussa tai oppilaitoksessa ei perustu vain ulkopuolisten tahojen vierailuihin, vaan työtä tehdään säännöllisesti pieninä tekoina myös koulun oman väen toteuttamana. Tämä työ voidaan suunnitella yhdessä koulun tai oppilaitoksen opiskeluhoitoryhmän kanssa.

24. Ennaltaehkäisevä päihdetyö koulussa ja oppilaitoksessa - mikä ei tutkitusti toimi

- Pelottelu
- Entisten päihteidenkäyttäjien kertomat elämäntarinat
 - (erona ammattilaisille suunnattuna tai vertaistukena korjaavassa päihdetyössä)
- Yksittäiset valistuskerrat
- Pelkästään päihdetiedon jakaminen

25. Ennaltaehkäisevä päihdetyö koulussa tai oppilaitoksessa - mikä toimii

- Faktaperusteiset sisällöt
- Tosipohjaiset seuraukset
- Vuorovaikutteiset menetelmät
- Riski- ja suojaaviin tekijöihin kohdentuva työ
- Toisto ja säännönmukaisuus

26. Ennaltaehkäisevä
päihdetyö koulussa
ja oppilaitoksessa –
onko suunnitellussa
toiminnassa
huomioita seuraavat
seikat:

- Toiminta on vuorovaikutteista ja mahdollistaa avoimen keskustelun.
- Toiminta toteutetaan tutussa, rajatussa ryhmässä, ei massaluentona.
- Toiminnan sisältämien menetelmien valinnassa on huomioitu osallistujien ikäryhmä.
- Toiminta on osa laajempaa kokonaisuutta, ei vain yksittäinen tapahtuma. (Ehyt)

27. Ennaltaehkäisevä
päihdetyö koulussa
tai oppilaitoksessa -
käsitelläänkö tai
harjoitellaanko
toiminnan sisällöissä
seuraavaa:

- tunnetaitoja
- vuorovaikutustaitoja
- päätöksentekokykyä, tavoitteiden asettelua
- sosiaalisen paineen tunnistamista ja hallintaa
- päihteiden käyttöön liittyvien odotusten ja normatiivisuuden tunnistamista ja purkua (Ehyt)

28. Ennaltaehkäisevä
päihdetyö kouluissa ja
oppilaitoksissa -
"Tehdään
ennaltaehkäisevää
päihdetyötä
puhumatta
päihteistä ollenkaan
(ehyt)"

Keskitytään suojaaviin tekijöihin, kuten:

- Turvallinen ja huolehtiva perhe ja kasvuympäristö
- Hyvät sosiaaliset taidot ja verkostot
- Pärjääminen jossain asiassa, onnistumiset
- Hyvä itsetunto ja myönteinen minäkuva
- Keinot löytää päihteetöntä mielihyvää
- Lähiyhteisön vastuullinen suhtautuminen päihteisiin
- Tupakoimattomuus ja raittius
- Kiinnittyminen yhteisöihin (perhe, koulu, työpaikka, harrastusryhmä jne.)